

KARIN ŠERMAN

ARHITEKTICA ZOJA DUMENGIĆ

ZRINKA BARIŠIĆ MARENIĆ

ARCHITECT ZOJA DUMENGIĆ

ZRINKA BARIŠIĆ MARENIĆ

The monograph *Architect Zoja Dumengjić* presents the life and work of a noted modernist architect of Russian ancestry who developed her long and prolific professional career in Croatia. She graduated from the Architectural Department of the Zagreb Technical Faculty in 1927, as the third female student, and the first female architect who proved herself a successful practitioner, designer and builder. With her 188 projects, 54 built works, 72 competitions and 20 first prizes, she left significant trace in the Croatian architectural space. She designed projects in various building typologies, but excelled precisely in health facilities – hospitals, healthcare centers, medical centers, and above all, specialized tuberculosis pavilions and sanatoriums. In order to properly present this significant oeuvre, her work is discussed in broader architectural context, Croatian and international, tracing indicative influences, connections and inspirations, thereby enticing further interpretations and analyses, which might contribute to deeper understanding of the overall Croatian modernist architectural scene.

[Translated by KARIN ŠERMAN]

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
UPI-2M PLUS
Zagreb, 2020.

Str. 371, ilustrirano, 6 poglavlja, prilozi, katalog
[25/21 cm, meki uvez, kolor]

Recenzenti: Ivan Juras, Tomislav Premerl, Andrej Uchytel
Urednica: Zrinka Barišić Marenić
Dizajn: minimum d.o.o.

ISBN 978-953-7703-36-3
CIP 001007113 [NSK Zagreb]

Na početku svoga bavljenja opusom Zoje Dumengjić autorica Zrinka Barišić Marenić – kako ističe u uvodu svoje knjige – znala se pri spomenu svoje teme susretati s oprečnim reakcijama: s jedne strane oduševljenjem i poštovanjem, a s druge neupućenošću i nepoznavanjem. No, to ju je tek dodatno uvjerilo u važnost upravo toga izbora.

Kao tadašnja znanstvena novakinja na projektu „Atlas arhitekture Republike Hrvatske – 20. stoljeće“, svojim je izborom slijedila plan zacrtan od pokretača ovoga stožernog projekta, profesora Nevena Segvića, koji je postavio da bi bilo „neophodno potrebno monografski obraditi radove naših istaknutih arhitekata. Tek tada bismo mogli dati jedan cjeloviti prikaz našeg najnovijeg arhitektonskog razvitka.“ U takav se zadatak upustila Zrinka Barišić Marenić uzevši pritom u fokus jedan posebno zanimljiv život i opus. Disertaciju pod nazivom „Arhitektica Zoja Dumengjić – osobitost djela u kontekstu hrvatske moderne arhitekture“ dovršila je 2007., a to široko istraživanje, s pregršt otkrića, podataka, analiza i interpretacija, sada je pretočeno u knjigu.

U slučaju Zoje Dumengjić život je sam po sebi pisao knjigu: kao kći ruskoga generala koji nakon Oktobarske revolucije s obitelji emigrira i nastanjuje se u Vojvodini, ona kao 19-godišnja djevojka 1923. sama odlazi u Zagreb na Arhitektonski odjel tadašnje Tehničke visoke škole. Ondje završava studij 1927., kao tek treća žena i prva koja će se uistinu potvr-

diti kao djelatni praktičar, vrsni projektant i uspješni graditelj, s bogatim opusom koji će na hrvatskoj arhitektonskoj sceni ostaviti bitan pečat i trag.

Naznačimo tu tek konture opusa – 188 projekata, od čega 54 realizacija; 72 natječajna rada, od kojih 62 nagrađena, a 20 prvom nagradom, i to u različitim tipologijama – od zgrada za stanovanje, za odgoj i obrazovanje, gospodarskih, javnih i društvenih, među kojima se bez premca ističu zgrade zdravstvenog standarda: bolnički sklopovi, domovi zdravlja, medicinski centri, dispanzeri, a poglavito specijalizirani tuberkulozni paviljoni. Tu se nizu takvi biseri kao sto su: TBC paviljon u Varaždinu (1936.-1942.), Dom zdravlja u Trnju u Zagrebu (1953.-1961.), Glavna zgrada i TBC paviljon Opće bolnice na Firulama u Splitu (1951.-1969.), Medicinski centar i TBC paviljon u Karlovcu (1961.-1969.) te brojni drugi. Iz toga konzistentnog niza uvida se i markantna modernistička orijentacija i najčvršće uvjerenje da se tek kroz oplemenjeno shvaćenu funkciju i kreativno interpretiranu konstrukciju dolazi do utemeljene progresivne i humanizirane estetike i forme. Uistinu, kroz luk progresije njezinih djela može se pratiti i luk razvoja hrvatskoga arhitektonskog modernizma, kojeg teren ona tijekom pedesetogodišnjega aktivnog stvaralaštva nikada ne napušta.

Da bi tu sirinu stvaralaštva najbolje predstavila, autorica svoju analizu provodi kroz jasnu strukturu glavnih poglavlja knjige: *Dje-*

lovanje arhitektice Zoje Dumengjić uz paralelno poglavlje ... u kontekstu hrvatske moderne arhitekture, *Analiza cjelina opusa, Izbor djela, Slojevitost života i djela*, kao i *Katalog radova* sa svim ostalim pratećim priložima. No da bi pritom omogućila istinsko razumijevanje posebnosti autorskog rukopisa, diskusiju njezina djela predstavlja u mreži širega stručnog i kulturnog konteksta, hrvatskog ali i svjetskog, pronalazeći indikativne dodire, poticaje, utjecaje, razmjene, inspiracije, poveznice. Kroz rakurs opusa Zoje Dumengjić tako ulazimo i u dobrodošlu diskusiju opće arhitektonske produkcije vremena, njegovih glavnih protagonista, ideja i ostvarenja, što otvara mogućnost instruktivnih komparacija, analiza i interpretacija.

Knjigom je postavljena vrijedna široka platforma koja jedina može zajamčiti utemeljenu valorizaciju specifičnih doprinosa i iskoraka djela Zoje Dumengjić u cjelokupnoj svježini naše modernističke misli, ali koja isto tako, sirinom svoga zahvata, poziva i na daljnja nova čitanja i tumačenja, te na sveudilj nove komparacije i atribucije, a tako i na sve bolje poznavanje sveukupne modernističke hrvatske arhitektonske dionice – baš kako je to Neven Segvić inicijalno i zamislio. Knjigom je, konačno, bačeno zaslužno svjetlo reflektora na ovaj uistinu atraktivan, inspirativan i rafiniran lik naše arhitekture, svjetlo koje jamči da djelo Zoje Dumengjić više ne samo da neće ostati skriveno i nepoznato, nego će zaslužno polučiti široko poštovanje i oduševljenje.